

GRAHAM MOORE

ZILELE DIN URMĂ
ALE NOPTII

Traducere din limba engleză și note
ALEXANDRU CORMOȘ

LITERA®
București
2019

Partea întâi PROEMINENȚE

Nu înțelegeți că Steve nu știe nimic despre tehnologie? E doar un agent de vânzări foarte bun... nu știe nimic despre inginerie, iar 99% din ceea ce spune și gândește este greșit.

Bill Gates

1

ZILELE DIN URMĂ ALE NOPTII

*Oamenii nu știu ce-și doresc
până nu li se arată.*

Steve Jobs

11 mai 1888

În ziua în care urma să-l întâlnească pentru prima oară pe Thomas Edison, Paul s-a uitat la un om arzând de viu pe cerul de deasupra Broadway-ului.

Jertfa a avut loc dimineața târziu, într-o zi de vineri. Vânzoleala din preajma orei prânzului era din ce în ce mai mare când Paul a coborât din clădirea de birouri în strada aglomerată. Statura lui impozantă ieșea în evidență în suvoiul celorlați pietoni: înalt de aproape doi metri, lat în umeri și proaspăt bărbierit, sacoul negru i se asorta cu vesta și cravata lungă, aşa cum era de așteptat din partea unui Tânăr profesionist din New York. Părul lui, pieptănăt perfect cu cărarea pe partea stângă, începuse de curând să i se retragă din părțile laterale ale frunții. Arăta mai în vîrstă decât cei douăzeci și şase de ani pe care îi avea.

În timp ce se alătura mulțimii care se îmbulzea de-a lungul Broadway-ului, Paul a observat în treacăt un Tânăr îmbrăcat într-o uniformă Western Union urcat pe o scară. Muncitorul umbla la firele electrice, acele cabluri negre și groase care nu demult începuseră să împânzească cerul de deasupra orașului. Ele se întăiau cu firele mai subțiri și mai vechi de telegraf, iar vântul de primăvară le făcuse să se încâlcească. Omul de la Western Union încerca să descurce cele două seturi de cabluri. Arăta ca un copil care se lupta uimit cu niște şireturi enorme.

Paul era cu gândul la cafea. Era încă nou în cartierul financiar, nou la firma lui de avocatură de la etajul trei de pe Broadway, la numărul 346. Încă nu hotărâse care era cafeneaua lui preferată din zonă. Era una situată către nord, pe Walker Street. Apoi, cea cu servirea mai lentă, dar mai la modă, de pe Baxter Street, cea cu cocoșul pe ușă. Paul era obosit. Îi plăcea să simtă aerul pe obraji. Încă nu ieșise afară în acea zi. Cu o noapte înainte dormise la birou.

Nu și-a dat seama imediat ce se întâmplă atunci când a văzut prima scânteie. Muncitorul a apucat unul dintre fire și a tras puternic de el. Paul a auzit o pocnitură – doar o pocnitură, rapidă, stranie – în timp ce omul se scutura. Mai târziu, Paul și-a amintit că a văzut ceva strălucind puternic, chiar dacă în acel moment nu a priceput ce se petrecea de fapt. Bărbatul a căutat să se sprijine de ceva, întinzându-se după un alt fir cu mâna liberă. După cum a înțeles Paul mai târziu, aceasta fusese greșeala omului. Făcuse o legătură. Devenise un conductor viu.

Și apoi ambele mâini ale muncitorului s-au zguduit, din ele ieșind scânteie portocalii.

Trebuie să fi fost vreo două sute de persoane pe strada aglomerată în acea dimineață, iar fiecare privire părea să se fi întors în același timp. Oameni din domeniul finanțelor, care defilau cu jobenele lor cu boruri largi; asistenți de brokeri care alergau către Wall Street, ținând strâns mesaje secrete; secretare îmbrăcate în fuste albastre-verzui, cu jachete perfect asortate; contabili care ieșiseră la vânătoare de sendvișuri; doamne îmbrăcate în rochii Doucet¹, care veniseră în vizită din Washington Square; politicieni locali nerăbdători să ia un prânz cu carne de rață; o herghelie de cai, trăgând după ei birje cu roți groase pe drumul din piatră cubică neuniformă. Broadway era artera care alimenta partea sudică a Manhattanului. O bogătie până atunci nemaicunoscută nicăieri în lume clocotea dedesubtul acestor străzi. Paul citise în ediția de dimineață a ziarului că John Jacob Astor² devenise în mod oficial mai bogat decât regina Angliei.

Toți ochii erau fixați pe omul atârnat. O flacără albastră a țâșnit din gura lui. Aceasta i-a aprins părul. Hainele de pe el s-au mistuit imediat. A căzut în față, cu mâinile încă infășurate în jurul firelor. Picioarele i se bălăngăneau, lovindu-se de scară. Trupul lui luase poziția lui Iisus pe cruce. Flama albastră i-a izbucnit din gură și i-a topit pielea de pe oase.

Nimeni nu țipase încă. Paul tot nu era sigur la ce se uită. Mai văzuse violență și înainte. Crescuse la o fermă din Tennessee. Moartea și morții nu erau o priveliște

¹ Jacques Doucet (1853–1929), designer vestimentar și colecționar de artă francez

² John Jacob „Jack“ Astor al IV-lea, om de afaceri, dezvoltator imobiliar, investitor, inventator, scriitor și locotenent-colonel în Războiul Hispano-American, membru de vază al familiei Astor

spectaculoasă de-a lungul râului Cumberland. Însă aşa ceva nu mai văzuse.

După câteva secunde covârșitor de lungi, în timp ce săngele omului curgea pe băieții care vindeau ziare, au început tipetele. O învălmășeală de trupuri dispăreau în grabă de la fața locului. Bărbați în toată firea se izbeau de femei. Băieții cu ziarele fugeau prin mulțime, fără să se îndrepte în vreo direcție anume, alergând pur și simplu. Încercând să-și scoată din păr carnea carbonizată.

Caii se cabrau, lovind cu picioarele în aer. Copitele lor zburau către fețele panicate ale birjarilor. Paul a rămas întuit locului până când a văzut un vânzător de ziare căzând în calea roților unei birje trase de doi cai. Armăsarii încercau să scape din frâie, înclinându-se în față și trăgând roțile către pieptul băiatului. Paul nu a fost conștient de gestul său – l-a făcut pur și simplu. L-a înșfăcat pe băiat de umăr și l-a tras din drum.

Și-a folosit mâneca de la sacou să șteargă praful și săngele de pe fața copilului. Dar înainte să apuce să vadă dacă suferise vreo lovitură, acesta a zbughit-o înapoi în mulțime.

Paul s-a aşezat, sprijinindu-se de un stâlp de telegraf din apropiere. I se întorsese stomacul pe dos. Și-a dat seama că respira foarte repede și a încercat să se calmeze în timp ce își trăgea sufletul.

Au trecut alte zece minute până când sunetul clopotelor a anunțat sosirea pompierilor. Cei trei cai care trăgeau cisterna cu apă s-au oprit lângă scenă sumbră. Șase pompieri în uniforme cu nasturi negri și-au ridicat privirile neîncrezătoare spre cer. Din instinct, unul dintre ei s-a întins să ia furtunul acționat cu aburi, dar ceilalți se holbau pur și simplu îngroziți. Nu mai văzuseră un astfel de incendiu vreodată. Era vorba de

electricitate. Iar fascinația întunecată față de fulgerul făurit de om era la fel de misterioasă și de neînțeles precum o molimă din Vechiul Testament.

Paul a rămas încrmenit în timpul celor patruzeci și cinci de minute cât le-a trebuit pompierilor temători să desprindă trupul înnegrit. A absorbit fiecare detaliu din ceea ce vedea, nu ca să-și aducă aminte, ci ca să uite.

Paul era avocat. Și acesta era efectul pe care îl avusese scurta lui carieră juridică asupra creierului său. Micile detalii îl linișteau. Spaimele lui mortale nu puteau fi potolite decât printr-o stăpânire enciclopedică a detaliului.

Paul era un constructor profesionist de nărațiuni. Era un povestitor de întâmplări concise. Munca lui presupunea să ia o serie de evenimente izolate și, curățându-le de reziduurile lipsite de importanță, să fabrice din ele o progresie. Imaginile discrete ale dimineții – o muncă de rutină, o eroare neîndemânatică, o mâna încleștată, o stradă aglomerată, o scânteie, un copil stropit cu sânge, un cadavr picurând – puteau fi asamblate într-o poveste. Ar fi avut o introducere, un cuprins și o încheiere. Poveștile ajung la o concluzie, iar apoi dispar. Așa funcționează magia cerută cu atâta disperare. Odată ce era spusă în mintea lui, povestea acelei zile putea fi împachetată, pusă deoparte și evocată doar la nevoie. Nărațiunea bine asamblată urma să-i protejeze mintea de teroarea amintirilor crude.

Paul știa că până și o poveste reală este o ficțiune. E unealta liniștitore pe care o folosim ca să organizăm lumea haotică din jurul nostru în ceva pe înțelesul tuturor. E mașinăria cognitivă care separă grâul emoției de neghina senzației. Lumea reală e prea plină de întâmplări, dă pe din afară de fapte. În poveștile noastre, le trecem cu vederea pe majoritatea, până când

ies la suprafață motivele și explicațiile clare. Fiecare poveste este o inventie, un dispozitiv tehnologic care nu diferă mult de acela care, în acea dimineață, i-a topit unui om pielea de pe oase. O poveste bună ar putea fi și ea folosită cu un scop nu mai puțin primejdios.

Ca avocat, poveștile pe care le spunea Paul erau morale. În narăriunile lui existau doar cei lezați și cei care îi abuzaseră; calomniații și mincinosii; păgubiții și hoții. Paul lucra din răsputeri la construcția acestor personaje până când dreptatea celui pe care îl reprezenta – fie acuzator, fie acuzat – devinea copleșitoare. Treaba unui avocat specializat în litigii nu era să stabilească faptele; treaba lui era să construiască o poveste pornind de la acele fapte din care să reiasă o concluzie morală de netăgăduit. Astfel stăteau lucrurile cu poveștile lui Paul: trebuiau să înfățișeze o viziune de netăgăduit asupra lumii. Iar apoi să dispară, odată ce lumea fusese astfel organizată, cu profitul câștigat pe bună dreptate. O introducere îndrăzneață, un cuprins palpitant, o încheiere satisfăcătoare, poate o ultimă răsturnare de situație, după care... gata. Catalogată și pusă într-o cutie, depozitată într-un loc sigur.

Tot ce avea Paul de făcut era să-și spună lui însuși povestea de astăzi și ar fi dispărut; să vadă din nou și din nou imaginile în capul lui. Salvare prin repetiție.

Dar după cum s-a dovedit, cadavrul cuprins de flăcări avea să fie doar al doilea în clasamentul celor mai însăpămantătoare lucruri pe care Paul Cravath urma să le vadă în acea zi.

Mai târziu în acea seară – după ce secretara lui se îndreptase către apartamentul ei din Yorkville, după ce partenerii lui seniori se retrăseseră în clădirile lor cu două etaje de la nord de Fifth Avenue, cu mult după ce Paul nu reușise să plece către apartamentul lui de

burlac de pe Fifth Street, ci scrisese, în schimb, atât de mult cu stiloul lui cauciucat Waterman, încât i se spărsese bășica pe care o avea la degetul mijlociu – la ușa biroului său a ajuns un băiat. Avea o telegramă pentru el.

„Prezența dumneavoastră este solicitată neîntârziat“, scria în mesaj. „Multe de discutat în cel mai strict secret.“

Era semnată „T. Edison“.

2

VRĂJITORUL DIN MENLO PARK

Fir-ar, aici nu există reguli - încercăm să realizăm ceva.

Thomas Edison, *Harper's Magazine*,
septembrie 1932

Paul s-a întins să-și ia jacheta și și-a legat din nou cravata înainte să iasă pe ușă. De aproape șase luni era implicat într-un proces împotriva lui Thomas Edison, dar încă nu-l cunoscuse pe cel mai vestit inventator din lume.

Edison trebuie să fi auzit despre accident. Despre moartea publică prin electrocutare a unui om pe o stradă din oraș. Cu siguranță își pregătea un răspuns. Dar ce putea să vrea de la Paul?

Înainte să plece, Paul a scos un dosar dintr-un serțar. A pus câteva documente în buzunarul interior al paltonului său din lână. Indiferent de ce ar fi pus la cale Edison, Paul avea să-l surprindă la rândul lui.

Broadway era întunecată la o oră atât de înaintată. Puținele lămpi cu gaz care luminau strada pictau piatra cubică într-un galben slab, lucios. Un singur punct strălucea la distanță. Către sud, Wall Street era

o citadelă a luminii electrice strălucitoare înconjurate de fumul înecăciu și de gazul din Manhattan.

Paul a cotit-o către nordul întunecat și a oprit rapid o trăsură.

- Pe Fifth Avenue, la numărul 65, i-a spus birjarului.

În timp ce sediul faimosului laborator al companiei Edison General Electric era încă în New Jersey, biroul principal al companiei se mutase la o adresă mult mai la modă.

Bărbatul s-a întors către Paul.

- Mergi să-l vizitezi pe Vrăjitor?

- Nu-mi pot închipui că aşa-l strigă și mama lui.

- Mama lui a murit de mult, i-a răspuns birjarul.

Nu știai?

Legendele care înconjurau povestea lui Edison nu încetau să-l uimească pe Paul. În mai puțin de un deceniu de viață publică, Edison se transformase într-un Johnny Appleseed¹ al acelor zile. Era enervant, dar trebuia totuși apreciată priceperea pe care a presupus-o acest lucru.

- E doar un om, a spus Paul. Indiferent de ceea ce scrie *The Sun* despre el.

- Face miracole. Fulger într-o sticlă. Voci într-un fir de cupru. Ce fel de om poate să facă aşa ceva?

- Unul bogat.

Caii i-au dus la trap pe Broadway, dincolo de liniștită Houston Street și de sirul de case elegante de pe Fourteenth Street. Insula a fost cufundată în întuneric până când au cotit-o pe Fifth. Deodată, lămpile electrice care luminau bulevardul au devenit vizibile.

¹ John Chapman (1774–1845), pionier american care a plantat pentru prima oară meri pe suprafețe întinse din state precum Pennsylvania, Ontario, Ohio, Indiana, Illinois și zone din Virginia de Vest